

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w dziale dane obejmują informacje z obszaru ochrony zdrowia w publicznych i niepublicznych jednostkach opieki zdrowotnej z wyłączeniem jednostek resortu obrony narodowej, resortu spraw wewnętrznych i administracji, a także ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę przemian w systemie opieki zdrowotnej stanowią:

- 1) ustawa z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408) z późniejszymi zmianami, na mocy której mogą być tworzone **publiczne** i **niepubliczne** zakłady opieki zdrowotnej;
- 2) ustawa z dnia 5 VII 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (jednolity tekst, Dz. U. 2001 Nr 57, poz. 602) z późniejszymi zmianami, na mocy której pielęgniarka lub położna może wykonywać indywidualną praktykę albo indywidualną praktykę specjalistyczną, po uzyskaniu zezwolenia właściwej, ze względu na miejsce wykonywania praktyki, okręgowej rady pielęgniarek i położnych;
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (jednolity tekst, Dz. U. 2005 Nr 226, poz. 1943) z późniejszymi zmianami, na mocy której tworzy się **praktyki lekarskie: indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe**. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi

General notes

1. The data presented in this chapter within the scope of health care include information concerning public and non-public activities of the health care services excluding health care services of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration as well as health care in prisons.

2. The legal bases of changes in the health care system are:

- 1) the Law on Health Care Facilities, dated 30 VIII 1991 (Journal of Laws No. 91, item 408) with later amendments, on the basis of which **public** and **non-public** health care facilities can be established;*
- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 5 VII 1996 (the uniform text, Journal of Laws 2001 No. 57, item 602) with later amendments, on the basis of which a nurse, midwife may establish a private practice or private specialized practice after obtaining the appropriate permit from the respective district council of nurses and midwives;*
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 XII 1996 (uniform text, Journal of Laws 2005 No. 226, item 1943) with later amendments, on the basis of which **individual medical practices, specialized medical practices and group practices** are created. These forms of activity are conducted by private entities rendering health care services for the general population.*

Data concerning medical practices include those entities that render health

zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**;

- 4) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135) z mocą obowiązującą od 1 X 2004 r., która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia. Ustawa ta zastąpiła ustawę z dnia 23 I 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, utworzonym z dniem 1 IV 2003 r., który zastąpił działające od 1 I 1999 r. kasy chorych.

Na mocy obowiązujących przepisów pacjent ma prawo wyboru lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, jak również - na podstawie skierowania od lekarza podstawowej opieki zdrowotnej - świadczeniodawcy ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych oraz szpitala. Skierowanie nie jest wymagane w przypadku świadczeń w zakresie m.in.: dermatologii, ginekologii, leczenia odwykowego, okulistyki, onkologii, psychiatrii, stomatologii.

3. Dane o pracownikach medycznych ochrony zdrowia obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy; osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Lekarzy, pielęgniarki, położne oraz farmaceutów wykazano łącznie z osobami odbywającymi staż podyplomowy.

Od 2005 r. dane o pracownikach medycznych obejmują osoby pracujące bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, opieka społeczna, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo Narodowy Fundusz Zdrowia.

care services exclusively within the framework of public funds;

- 4) *the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 VIII 2004 (Journal of Laws No. 210, item 2135) with the effect from 1 X 2004, with the scope and condition for providing health services, the rules and procedure of financing them and activity of the National Health Fund. The law replaced the Law of 23 I 2003 on the Common Insurance in the National Health Fund. The National Health Fund, created on 1 IV 2003, replaced health funds, working since 1 I 1999.*

According to regulations in power the patient has the right to choose basic health care doctor, nurse and midwife, as well as - on the basis of a referral from the basic health care doctor - provider of out-patient specialized health care services and hospital. The referral is not required for services in the scope of, among others, dermatology, gynaecology, addiction recovery, ophthalmology, oncology, psychiatry, dentistry.

3. Data regarding medical personnel of the health service include persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character; these persons are counted once regardless of the time worked.

Doctors, nurses, midwives and pharmacists were listed together with persons undergoing training.

Since 2005 data regarding medical personnel include persons working directly with patients, i.e. excluding persons for whom the primary workplace is university, social assistance, units of state or local self-government administration and National Health Fund.

4. Dane o **zakładach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** obejmują przychodnie, ośrodki zdrowia i od 2001 r. poradnie (samodzielne). Udzielone porady podaje się w zakresie ww. zakładów. **Porady udzielone** przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podaje się łącznie z badaniami profilaktycznymi i z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych oraz z poradami udzielonymi przez lekarzy i lekarzy dentyistów prowadzących praktykę lekarską.

5. Informacje o **szpitalach** podano łącznie z filiami szpitali (do 2004 r. określane jako zamiejscowe oddziały szpitalne); oznacza to, że filie te nie są wykazane jako odrębne zakłady, a dane o ich działalności zaliczono do macierzystego szpitala.

6. Dane o **łóżkach w zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej** dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Do 2007 r. dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmowały miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków oraz miejsc na oddziałach dziennego pobytu. Od 2008 r. łącznie z inkubatorami oraz miejscami dla noworodków. Do 2003 r. dane obejmowały również łóżka na oddziałach szpitalnych przy stacjach pogotowia ratunkowego i innych samodzielnych oddziałach.

7. W szpitalach ogólnych (tabl. 4) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 16 VII 2004 r. (Dz. U. Nr 238, poz. 2402) z późniejszymi zmianami. Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, urologię, chirurgię szczękową i kardiochirurgię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów zakaźnych** - oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy**

*4. Data concerning facilities of the out-patient health care include out-patient departments, health centres and since 2001 out-patient clinics (independent). Consultations provided are presented within the scope of above mentioned facilities. **Consultations provided** by doctors and dentists within the scope of out-patient health care are presented together with preventive examinations and together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals as well as consultations provided by doctors and dentists conducting medical practice.*

5. Information concerning hospitals is given together with hospital branches, located in other places; i.e., these branches are not listed as separate facilities, and data concerning their activity are included in those of the main hospital.

6. Data regarding beds in in-patient health care facilities concern permanent beds in patient wards (fully equipped), either occupied or prepared to receive patients.

Until 2007 data regarding beds in general hospitals did not include places (beds and incubators) for newborns as well as places in day wards. Since 2008 including incubators as well as places for newborns. Until 2003 data also included beds in hospital wards located near emergency stations and in other independent wards.

*7. In general hospitals (table 4), types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 16 VII 2004 (Journal of Laws No. 238, item 2402) with later amendments. Included in **surgical wards** are: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillo-facial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **communicable diseases wards** - communicable diseases wards; in **tubercu-***

i chorób płuc - oddziały pulmonologiczne.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im środki farmaceutyczne i materiały medyczne.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim naturalne surowce i właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz. U. Nr 191, poz. 1410, z późniejszymi zmianami; do 2005 r. - ustawa z dnia 25 VII 2001 r., Dz. U. Nr 113, poz. 1207, z późniejszymi zmianami) obejmują jednostki systemu (m.in. zespoły ratownictwa medycznego, w tym lotnicze zespoły ratownictwa medycznego i szpitalne oddziały ratunkowe) oraz świadczenia opieki zdrowotnej w nagłych przypadkach zagrożenia zdrowotnego (z wyjątkiem zachorowań) udzielone w warunkach pozaszpitalnych przez jednostkę systemu.

11. Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. 2008 Nr 45, poz. 271) z późniejszymi zmianami.

12. Placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz. U. 2008 Nr 115, poz. 728).

Placówka zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne,

lar and pulmonary wards - *pulmonology wards.*

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitating persons not requiring hospitalization as well as assure them pharmaceutical agents and medical materials.

9. Health resort treatment includes services rendered by hospitals and sanatoria using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first-aid (Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 IX 2006, Journal of Laws No. 191, item 1410, with later amendments; until 2005 - law dated 25 VII 2001, Journal of Laws No. 113, item 1207, with later amendments) include units reported to the rescue system (among others emergency medical services, hospital emergency wards, medical air rescue) and health care services rendered by emergency medical services and medical air rescue in emergency situations with risk to life or health (except cases of illness) in the place of occurrence.

11. The activity of public pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (Journal of Laws 2008 No 45, item 271) with later amendments.

12. Care and education centres for children and young people are presented in accordance with the Law on Social Welfare of 12 III 2004 (Journal of Laws 2008 No 115, item 728).

The centre provides the child with round-the-clock permanent or temporary care and also secures the necessary livelihood, developmental - including emotional, social

społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Wyróżnia się placówki:

- **interwencyjne** - zapewniające na czas trwania sytuacji kryzysowej doraźną opiekę i wychowanie, kształcenie dostosowane do wieku i możliwości rozwojowych, przygotowujące diagnozę dziecka i jego sytuacji rodzinnej oraz ustalające wskazania do dalszej pracy z dzieckiem,
- **rodzinne** - tworzące wielodzietną rodzinę, umożliwiające całodobową opiekę i wychowanie (np. licznemu rodzeństwu), zapewniające kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych,
- **socjalizacyjne** - zapewniające całodobową opiekę, wychowanie i kształcenie oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb dziecka, zapewniające zajęcia korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne i terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym - odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne,
- **wielofunkcyjne** - zapewniające dzienną i całodobową opiekę oraz wychowanie poprzez realizację zadań przewidzianych dla placówki: wsparcia dziennego, interwencyjnej i socjalizacyjnej, a także łączące dzienne i całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka,
- **wsparcia dziennego** - działające w najbliższym środowisku dziecka, wspierające funkcje opiekuńcze rodziny, w tym:
  - opiekuńcze - prowadzone w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, które pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego,

and religious - needs of the child, and secures the child's benefiting from services to which he/she is entitled on the basis of separate regulations on health care services and education.

There are following types of such centres:

- **intervention centres** - *providing short-term care during a crisis situation, education adapted to the age and developmental capabilities, preparing diagnosis of a child and the child's family condition and establishing recommendations for the further course of working with the child,*
- **family centres** - *creating family with many children, allowing for 24-hour care for e.g. numerous brothers and sisters, providing education, compensating for worse development and performance of school,*
- **socialization centres** - *providing 24-hour care and education as well as fulfilling the necessary needs of the child, providing corrective activities, compensatory classes, speech therapy classes, therapeutic classes compensating lack of family care and preparing for life in society, and providing appropriate rehabilitation and specialized activities for children with disabilities,*
- **multi-functional centres** - *providing daytime and 48-hour care by performing tasks of: daytime assistance centre, intervention and socialization centre, as well as by combining daytime and 24-hour therapeutic, intervention and socialization activity, directed to child and child's family,*
- **day-support centres** - *operating in the immediate vicinity of the child, supporting the family in its protective functions, including:*
  - *care - in the form of extracurricular activities, after-school clubs, clubs, childcare centres, assisting children in overcoming difficulties at school and organizing their spare time,*

- specjalistyczne - realizujące program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w tym terapię pedagogiczną, psychologiczną, rehabilitację, resocjalizację.

13. Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Rodziny zastępcze dzielą się na: spokrewnione i niespokrewnione z dzieckiem, zawodowe niespokrewnione z dzieckiem: wielodzietne, specjalistyczne, o charakterze pogotowia rodzinnego.

14. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r.

15. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz. U. 2008 Nr 115, poz. 728), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne. Do świadczeń pieniężnych zalicza się m.in.:

- **zasilek stały** - wypłacany z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności,

- **zasilek okresowy** - przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego,

- **zasilek celowy** - przyznawany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrze-

- *specialized - implementing psychocorrective or psychoprofilactic programme, including pedagogical therapy, psychological therapy, rehabilitation, resocialization.*

13. Foster family provides care and upbringing of a child deprived in part or in full of parental care.

Foster families are divided into related and not related to the child, professional families not related to the child: families with many children, specialized families, emergency foster families.

14. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of social welfare homes and facilities are presented according to the Law on Social Welfare of 12 III 2004.

15. Data on social benefits are presented according to the Law on Social Welfare of 12 III 2004 (Journal of Laws 2008 No. 115, item 728), following which the division into monetary and non-monetary assistance was made. Monetary assistance includes, among others:

- **permanent benefit** - paid in respect of complete inability to work because of age or disability,

- **temporary benefit** - entitled to a person or a family because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security,

- **appropriated benefit** - offered in order to fulfill a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, fuel, clothing, indispensable objects for home use, small renovations and repairs in an apartment, covering burial costs. May be given to a person or a family, which in-

bu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Dane dla roku 2000 doprowadzono do porównywalności na podstawie ustawy o rencie socjalnej z dnia 27 VI 2003 r. (Dz. U. Nr 135 poz. 1268) z późniejszymi zmianami, zgodnie z którą sprawy rent socjalnych przejął ZUS oraz na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 XI 2003 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 2255) z późniejszymi zmianami, zgodnie z którą zasiłki macierzyńskie okresowe i jednorazowe wypłacane przez gminne ośrodki pomocy społecznej zostały z ich gestii wyłączone.

curring losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

Data for 2000 year have been made comparable on the basis of the Law on Disability Welfare Pension dated 27 VI 2003 (Journal of Laws No. 135, item 1268) with later amendments, according to which cases of disability welfare pensions have been taken over by Social Insurance Office, as well as on the basis of the Law on Family Benefits dated 28 XI 2003 (Journal of Laws, No. 228, item 2255) with later amendments, according to which temporary and one-off maternity benefits are not longer paid by gmina social assistance centres.